

Seleucia

Sayı XII - 2022

Olba Kazısı Serisi

Seleucia XII

Olba Kazısı Serisi

Seleucia, uluslararası hakemli dergidir ve her yıl Mayıs ayında bir sayı olarak basılır. Yollanan çalışmalar, belirtilen yazım kurallarına uygunsayınlanı, çalışması yayınlanan her yazar, çalışmanın baskı olarak yayınlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını Seleucia yayınına devretmiş sayılır. Seleucia kopya edilemez ancak dipnot referans gösterilerek yayınlarda kullanılabilir.

Seleucia Dergisi, Sayı IV - 2014'den itibaren TR Dizin Ulakbim'de ve 2021'den itibaren Erih Plus'ta taranmaktadır.

<http://www.seleuciadergisi.com>

Editörler

Emel Erten
Diane Favro
Fikret Yegül
Murat Özyıldırım (Baş Editör)

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Halit Çal
Prof. Dr. Çiğdem Dürüşken
Prof. Dr. Efrumiye Ertekin
Prof. Dr. Emel Erten
Prof. Dr. Diane Favro
Prof. Dr. Turhan Kaçar
Prof. Dr. Sedef Çokay Kepçe
Prof. Dr. Gülgün Köroğlu
Prof. Dr. Erendiz Özbayoğlu
Prof. Dr. Harun Taşkiran
Prof. Dr. Mehmet Tekocak
Prof. Dr. Ceren Ünal
Prof. Dr. Fikret K. Yegül
Doç. Dr. Erkan Alkaç
Doç. Dr. Figen Çevirici Coşkun
Doç. Dr. Merih Ereğ
Doç. Dr. Deniz Kaplan
Doç. Dr. Fikret Özbay
Doç. Dr. Sema Sandaleci
Doç. Dr. Muammer Ulutürk
Dr. Öğr. Üyesi Sabri Arıcı
Dr. Öğr. Üyesi Safiye Aydın
Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin Murat Özgen
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Yeğin
Dr. Vujadin Ivanisevic
Dr. Murat Özyıldırım

Seleucia
Olba Kazısı Serisi
Sayı: 12

ISSN: 2148-4120
ISBN: 978-625-7799-51-5

Yazışma Adresi

Dr. Murat Özyıldırım
Mersin Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü, Çiftlikköy Kampüsü,
33343 Mersin - Türkiye.
Tel: 00 90 324 361 00 01 - 4735
E-posta: muratozyildirim@mersin.edu.tr

Yayın Adı: Seleucia (Dergi)

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık - Türkçe

Yayın Sahibi: Bilgin Kültür Sanat Org. Yay. Bas.
Dağ. Paz. Gıd. İnş. San ve Tic. Ltd. Şti. adına
Engin Devrez

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Engin Devrez

Yayının İdare Adresi: Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.

Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.

Tel: 0312 419 85 67

Sertifika no: 20193

www.bilginkultursanat.com

e-mail: bilginkultursanat@gmail.com

Baskı

Parkur Form Ofset Matbaacılık
Merkez San. Sit. 1341. Cad. No: 45
İvedik OSB, Yenimahalle - Ankara.
Sertifika No: 42235

Teknik Düzenleme

Arş. Gör. Burak Erdem

Dağıtım

Bilgin Kültür Sanat Şti. Ltd.
Selanik 2 Cad. 68/4 Kızılay - Ankara.
Tel: 0312 419 85 67

Seleucia | Sayı 12 | Mayıs 2022

Quae visa vera, quae non veriora:
An Essay On The Poetics of Monumentality
Quae visa vera, quae non veriora:
Klasik Mimaride Şiirsel Anıtsallık Üzerine bir
Deneme
Fikret Yegül
9

Holy Water and Healing Practices at the
Pilgrimage Site of Hagia Thekla at
Meryemlik
Meryemlik Azize Thekla Hac Merkezi'nde Kutsal
Su ve Tedavi Uygulamaları
Arabella Cortese
27

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/
Anaia Buluntusu “Meryem Hagiosoritissa
ve Daniel Aslanlar İninde” Betimli Bir Grup
Trakhy
A Group of Trachy from Kadıkalesi/Anaia with
Representations of “Virgin Hagiosoritissa” and
“Daniel in The Lion’s Den”
Ceren Ünal
53

Hellenistic and Early Roman Imperial Glass
Finds from the Acropolis of Olba
Olba Akropolisini Hellenistik ve Erken Roma
İmparatorluk Dönemi Cam Buluntuları
Emel Erten – Emine Akkuş Koçak
69

International Relations and Creating Caliphal
Image in the Palace of Medinat’al Zahra in
Andalusia
Endülüs Sarayı Medinetü’z-Zebra’da
Uluslararası İlişkiler ve Halifelik İmajının İnşası
Meltem Özkan Altınöz
95

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ortaya
Çıkartılan Kitap Pimleri
Book Pins Unearthed During The Excavations
of Sinop Balatlar Church
Sanem Soylu Yılmaz
111

Karia Stratonikeias’ndan Bir İyi Çoban
Heykelciği
A Good Shepherd Statuette from Carian
Stratonikeia
Fatma AYTEKİN
123

Yeni Kazılar ve Araştırmalar Işığında
Anemurium’dan Bir Mezar Örneği:
A I 6 Nolu Mezar
A Tomb Example from Anemurium in the Light
of New Excavations and Researches: Tomb A I 6
Mehmet Tekocak – Mevlüt Eliüşük
139

Kilikia’daki Flaviopolis Kentine Ait
Yayımlanmamış Sikkeler
Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in
Cilicia
Fatih Erhan
161

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen
Plastik Bantlı Amphoralar
Plastic Banded Trade Amphorae Discovered
at Klazomenai FGT Sector
Firker Özbay
179

Eirenopolis (Isauria) Kırsalından Bir Şarap
Atölyesi ve Bir Üzüm Presi
A Wine Workshop and a Rock-Cut Wine Press in
the Rural of Eirenopolis (Isauria)
Ercan Aşkın
199

Bizans Kilise Müziği Üzerine Bir
Değerlendirme
An Assessment on Byzantine Church Music
Ozan Hetto
215

Le Quien Metninde Anemurium
Piskoposluğu
The Bishopric of Anemurium in Le Quien’s
Account
Murat Özyıldırım
229

PRAEFATIO

Seleucia dergimiz on ikinci sayısında yine değerli yazarların katkılarıyla ve zengin bir içerikle sizlerle buluşuyor. Bu sayımızda, Seleucia ad Calycadnum'daki Azize Thekla kutsal yerinden, Anemurium ve Flaviopolis'e; Olba'ya kadar uzanan bir coğrafyada ulaşılan arkeolojik veriler ışığında yapılan yorum ve yaklaşımların yer aldığı Cilicia çalışmalarını okuma fırsatını bulacaksınız. Hazır Cilicia'dan çok uzaklaşmadan, Isauria'da Eirenopolis kırsalına, oradaki şarap atölyeleri ile ilgili bilgi sahibi olacaksınız. Batı Anadolu'da Kadıkalesi - Anaia sikke buluntularını, Klazomenai kazısı amphora buluntuları içinde özel bir grubu, Stratonikeia'dan iyi çoban heykelciğini tanıyacaksınız. Bu sayımızda farklılık yaratan üç ayrı çalışma da yer almakta. Bunlardan biri, sizleri Endülüs diyarına götürecektir; diğeri Bizans kilise müziği konusunda bir değerlendirme niteliğinde sizlere ulaşacak. Sonuncusu ise 1740 yılında Paris'te basılan Michel Le Quien'in yapıtında Anemurium konusunda verilen bilgileri sunacak. Mimaride "anıtsallık" kavramını çok yönlü olarak incelediği değerli çalışma ise zengin yorumlarıyla mimarlık tarihi çalışmalarında önemli bir başvuru yapıtı olacak. Seleucia'nın editörleri olarak 2011 yılından bu yana her yıl aralıksız olarak yayınlanan dergimizin on ikinci yılında sizlerle buluşmanın mutluluk ve gururunu yaşamakta ve gelecekte de yayın geleneğimizi sürdürmeyi amaçlamaktayız.

Editörler:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (Baş Editör)

PREFACE

As the commission of editors of Seleucia we are proud to present the twelfth issue of our journal. This issue is rich in content: Our followers will have the privilege of reading a selection of original works on Cilicia starting from the holy site of Hagia Thecla in Seleucia ad Calycadnum to Anemurium, Flaviopolis and Olba. They will be acquainted with the wine workshops in Isauria in Eirenopolis, not much far from Cilicia. This issue also contains a group of articles on the archaeology of western Anatolia such as coins from Kadıkalesi - Anaia, a specific group of amphorae from Clazomenai, a statuette from Stratonicea. We believe that three articles in this issue will particularly attract the attention of our readers, the one on the caliphal image in Medinat'al Zahra in Andalusia and the other on Byzantine music, and finally the article about the mention of Anemurium in the French scholar's Michel Le Quien's work which was published in 1740 in Paris. The valuable article on monumentality in architecture with its exceptional treatment of the subject will be a reference work of great importance for future studies of architectural history. As the editors of Seleucia, we are glad and proud of being able to publish continuously since 2011 and are hoping to maintain the tradition in the future.

Editors:

Prof. Dr. Emel Erten

Prof. Dr. Diane Favro

Prof. Dr. Fikret Yegül

Dr. Murat Özyıldırım (editor in chief)

Olba Kazısı Serisi

Seleucia

Makale Başvuru Kuralları

Seleucia, Olba Kazısı yayını olarak yılda bir sayı yayınlanır. Yayınlanması istenen makalelerin en geç Şubat ayında gönderilmiş olması gerekmektedir. Seleucia, arkeoloji, eski çağ dilleri ve kültürleri, eski çağ tarihi, sanat tarihi konularında yazılan, daha önce yayınlanmayan yalnızca Türkçe, İngilizce çalışmaları ve kitap tanıtımlarını yayımlar.

Yazım Kuralları

Makaleler, Times New Roman yazı karakterinde, word dosyasında, başlık 12 punto baş harfleri büyük harf, metin ve kaynakça 10 punto, dipnotlar 9 punto ile yazılmalıdır. Sayfa sayısı, kaynakça dâhil en çok on sayfa olmalıdır. Müze, kazı, yüzey araştırması malzemelerinin yayın izinleri, makale ile birlikte yollanmalıdır. Kitap tanıtımları, üç sayfayı geçmemelidir. Çalışmada ara başlık varsa bold ve küçük harflerle yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özetler, makale adının altında, 9 punto, iki yüz sözcüğü geçmemelidir. Özetlerin altında İngilizce ve Türkçe beşer anahtar sözcük, 9 punto olarak “anahtar sözcükler” ve “keywords” başlığının yanında verilmelidir. Doktora ve yüksek lisans tezlerinden oluşturulan makaleler, yayına kabul edilmemektedir.

- Dipnotlar, her sayfanın altında verilmelidir. Dipnotta yazar soyadı, yayın yılı ve sayfa numarası sıralaması aşağıdaki gibi olmalıdır. Demiriş 2006, 59.
- Kaynakça, çalışmanın sonunda yer almalı ve dipnottaki kısaltmayı açıklamalıdır.

Kitap için:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Makale için:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Makalede kullanılan fotoğraf, resim, harita, çizim, şekil vs. metin içinde yalnızca (Lev. 1), (Lev. 2) kısaltmaları biçiminde “Levha” olarak yazılmalı, makale sonunda “Levhalar” başlığı altında sıralı olarak yazılmalıdır. Bütün levhalar, jpeg ya da tift formatında 300 dpi olmalıdır. Alıntı yapılan levha varsa sorumluluğu yazara aittir ve mutlaka alıntı yeri belirtilmelidir.
- Levha sayısı her makalede 10 adet ile kısıtlıdır.
- Latince - Yunanca sözcüklerin yazımında özel isimlerde; varsa Türkçe ek virgülle ayrılmalı, örneğin; Augustus’un, cins isimler italik yazılmalı, varsa Türkçe ek, italik yapılmadan sözcüğe bitişik yazılmalıdır, örneğin; *caveanın*.
- Tarih belirtilirken MÖ ve MS nokta kullanılmadan, makale başlıkları ile yazar ad ve soyadlarında sadece baş harfler büyük harf olarak yazılmalıdır.

Olba Excavations Series

Seleucia

Scope

Seleucia is annually published by the Olba Excavations Series. Deadline for sending papers is February of each year. Seleucia features previously unpublished studies and book reviews on archaeology, ancient languages and cultures, ancient history and history of art written only in Turkish or English.

Publishing Principles

Articles should be submitted as word documents, with font type Times New Roman, font sizes 12 points for headings (first letters should be capitalized), 10 points for text, and 9 points for footnotes and references. The number of pages of each article should not be longer than ten pages, including the bibliography. If the study is on some material/materials from a museum or an excavation, the permission for publication should be submitted together with the article. The book reviews should not be longer than three pages. If there are sub-titles, the headings should be written bold with small letters. Abstracts written in both Turkish and English should appear below the heading of the article, should be size of 9 points and minimum count of words should be 200. Below the abstracts, a minimum of 5 keywords for both languages should be included (of size 9 points) below the headings “anahtar sözcükler” and “keywords”. The articles produced out of master’s theses or doctoral dissertations will not be accepted for publication.

- Footnotes should be given under each page. The ordering of author surname, year of publication and page number should be as follows: Demiriş 2006, 59.
- The reference list should appear at the end of the study and should explain the abbreviation given in the footnote.

Book format:

Demiriş 2006 Demiriş, B., Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı, Ege Yay., İstanbul.

Article format:

Kaçar 2009 Kaçar, T., “Arius: Bir ‘Sapkın’ın Kısa Hikayesi”, Lucerna Klasik Filoloji Yazıları, İstanbul.

- Photographs, pictures, maps, drawings, figures etc. used in the article should be referred to in the text as (Fig. 1), (Fig. 2) as abbreviations, and an ordered list of these items should appear at the end of the article under the heading “Figures”. All figures should be in JPEG or TIFF format with 300 dpi. If there are figures cited, the responsibility lies with the author and citation should be explicitly given. The number of figures for each article is limited to 10.

Kilikia'daki Flaviopolis Kentine Ait Yayınlanmamış Sikkeler

Fatih Erhan*

Öz

Bu makalede Flaviopolis kenti tarafından Roma İmparatorluğu Dönemi'nde basılmış olan 5 bronz sikke incelenmiştir. Müzayede web sayfalarında yer alan bu sikkelerin daha önce bilimsel yayımları yapılmamıştır. Çalışmanın amacı, bu sikkelerin detaylı bir şekilde incelenerek bilim dünyasına tanıtılmasıdır.

İmparator Vespasianus döneminde MS 73 yılında kurulan Flaviopolis kenti, MS 89-254 yıllarında sikke basmıştır. Tamamı bronz olan bu sikkeler, Roma İmparatorluğu Dönemi'nde Doğu eyaletlerindeki kent sikkelerinin temel birimi *assarion* ile alt ve üst katlarında basılmıştır; ancak tam bir standart bulunmamaktadır. Bu sikkelerinin tümünde kentin ismi ve neredeyse tamamına yakınında tarih yer alırken, değer işaretleri ve Kat. 2'deki sikke hariç, *magistrat* isimleri yer almaz. Tip çeşitliliği, diğer Kilikia Pedias kentlerinin birçoğu ile benzer orandayken, özellikle yakınındaki Hierapolis – Kastabala ve Anazarbos gibi *metropolis*lere göre sınırlıdır. Kentin sikkelerinin dolaşımı, görece orta ve düşük yoğunlukta olmak üzere, *pedias* kentleri ile sınırlıdır.

Kat 1'deki Lucius Verus – Athena tipli sikkenin ön yüzünde, imparatorun (imparatorluk portresi olarak da bilinen) III. tip portresi yer alır. Arka yüzde ise sunu yapan Athena tasviri bulunmaktadır. Bölgede ilk kez Roma İmparatorluğu Dönemi'nde, Hadrianus dönemine ait sikkelerde ortaya çıkan ve Marcus Aurelis – Lucius Verus dönemlerinde sıklıkla görülen bu tip, tanrıçanın kentteki kurumsallaşmış kültüne işaret ediyor olmalıdır. Ön yüz tipi, kent için yeniyken, arka yüz tipi ise birlikte imparatorluk yaptığı Marcus Aurelius dönemine ait sikkelerden bilinmektedir.

Kat 2'deki Geta – Geta tipli sikke, kentte imparatorun *caesarlık* dönemine ait ilk sikkedir. Ön yüzde Geta'nın I. tip portresi yer almaktadır. Arka yüzde ise, diğer Kilikia kentlerine ait sikkelerinde bulunmayan, ancak imparatorluğun *denarius* biriminde basılmış sikkelerinde benzerleri olan figürün, Geta olarak tanımlanmasını önermekteyiz. Ayrıca ilk kez bu sikkede, kentin adının ΦΛΑΒΙΟΠΟΛΙΤΩΝ şeklinde yeni bir yazılış şekli ve *magistrat* adının kısaltması yer alır. Sikkenin ön ve arka yüz tasvirleri, hem kent hem de Kilikia Bölgesi için yeni tiplerdir.

Kat 3'deki Diadumenianus – Tykhe tipli sikke, kentte bu imparator dönemine ait ilk sikkedir. Ön yüzde imparatorun diğer Kilikia kentlerinin sikkelerindeki tasvirleri ve mermer portreleriyle çok benzemeyen bir büst portresi yer almaktadır. Bunun kalıp ustasının yetersizliği ile ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Bu sikke ile Kat. 4 ve 5. sikkelerin arka yüzlerinde yer alan; ayaklarının

* Doç. Dr. Fatih Erhan, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Pk. 80000, Fakiuşağı/Osmaniye, Türkiye. E-posta: fatiherhan@osmaniye.edu.tr, Orcid no: 0000-0002-6690-1050.

altında yüzen nehir tanrısı Pyramos (veya Savrun) ile birlikte kayalıkta oturan kent tanrıçası Tykhe tasvirleri, Kilikia'da ilk kez Tarsos kentine ait MÖ 164- Roma İmparatorluğu Dönemi arasında tarihlendirilen sikkelerde ortaya çıkar. Bu tipin kökeninde Sikyonlu Eutykhides'in M.Ö. 296 - 293 yıllarında Antiokheia kenti için yapmış olduğu heykel yer almaktadır. Ön yüzdeki tasvir kent için yeni bir tip içerirken, arka yüz tipi çeşitli kalıplarda Domitianus döneminden itibaren bilinmektedir.

Kat 4'deki Annia Aurelia Faustina – Tykhe tipli sikkenin, kentte aynı yıla ait aynı kalıp ön yüz ve farklı kalıp arka yüz örnekleri vardır. Ön yüzde yer alan portre, Faustina'nın MS 221 yılının ikinci yarısında *augusta* olması vesilesiyle üretilmiş olmalıdır. Bu sikkede kent için yeni bir tip bulunmamasına rağmen, farklı bir arka yüz kalıbı ilk kez görülür.

Kat 5'deki I. Valerianus – Tykhe tasvirli sikkenin, kentte aynı yıla ve aynı kalıba ait ön yüz tipi yer alırken, arka yüz tipi bu imparator döneminde ilk kez görülür. Sikkenin tarihi (MS 253-254) göz önüne alındığında, ön yüzde yer alan tasvir, I. Valerianus'un tahta çıkması vesilesiyle üretilmiş olan portresi olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kilikia, Flaviopolis, Yayınlanmamış Kent Sikkeleri, Geta, Diadumenianus.

Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in Cilicia

Abstract

In this article, five recently discovered bronze coins were analyzed without any previous scientific publications. First appeared on a web site of an auction house, the coins were minted by the city of Flaviopolis during the Roman Empire Period. The objective of this study is to introduce these coins to the scientific world by examining them in detail.

Founded by Emperor Vespasian in 73 AD, the city of Flaviopolis minted coins between 89 and 254 AD. All five coins are bronze, and were minted in *assarion* on both sides, the basic currency of cities in the Eastern provinces of the Roman Empire. While all coins include the name of the city, it should be noted that these coins are lacking a definitive standard, i.e. nearly all of them include the date, but the value signs and the names of the *magistrates* are lacking except the coin on Cat. 2. While the diversity of the types of coins is similar to many cities among Cilicia Pedias cities, it is lower than those from the nearby *metropolises* specifically Hierapolis –Kastabala and Anazarbos. The circulation of the city's coins is limited to the *pedias* cities, with relatively medium to low density.

The portrait on the obverse of the Lucius Verus – Athena type coin in Cat. 1 is the 3rd type portrait of the emperor, also known as the imperial portrait. On the reverse, there is a depiction of Athena making an offering. This type first appeared on coins belonging to the Hadrianic period in the region during the Roman Empire Period, and was frequently seen in periods of Marcus Aurelius & Lucius Verus, and most possibly signifies the institutionalized cult of the goddess in the city. The obverse type is new for the city, and the reverse type is familiar from the coins of Marcus Aurelius' co-emperorship period.

The Geta-Geta type coin on Cat. 2 is the first coin of the city that signifies emperor's period as a *caesar*. On the obverse is the Type I portrait of Geta. On the reverse is a figure that is not observed

on the coins of other Cilician cities, but has likes on the coins minted in the *denarius* currency of the empire; hereby we suggest that this figure should be identified as Geta. Also, for the first time, this coin features a new spelling of the name of the city as [ΦΛ]ΑΒΙΟΠΟΛΕΙΤ[ΩΝ] along with an abbreviation of the name *magistrate*. Both obverse and reverse depictions of the coin are new types for both the city and the region of Cilicia.

The Diadumenianus – Tykhe type coin on Cat. 3, is the first coin from the Diadumenian period of the city. On the obverse is a bust, which doesn't resemble the depictions of the emperor on the coins of other Cilician cities and on the marble portraits. We think that this due to an error related to the lack of skills of the mold master. On the reverse of this and Cat. 4 and Cat. 5 coins, are depictions of the city goddess Tykhe, sitting on rocks while the river god Pyramos (or Savrun) swimming under her feet, which is a scene first appeared on the coins of the city of Tarsos, dated to 164 BC – Roman Empire Period of Cilicia. The origin of this type is the statue made by Eutykhides of Sicyon for the city of Antioch between 296 and 293 BC. While the depiction on the obverse reflects a new type for the city, the reverse type is known from various patterns from the Domitian Period.

There are examples of the Annia Aurelia Faustina – Tykhe type coin on Cat. 4, having the same die on the obverse and different die on the reverse from the same year. The portrait on the obverse must have been produced on the occasion of Faustina's declaration as *augusta* in the second half of AD 221. Although there are no new types for the city on this coin, a different, previously unseen pattern appears on the reverse.

While the obverse type of the coin on Cat. 5 with the depiction of Valerianus I – Tykhe, reflects the same year and the same pattern, the type on the reverse is unseen in this imperial period. Considering the date of issue of the coin (253 – 254 AD), the depiction on the obverse must be the portrait of Valerianus I produced on the occasion of his accession to the throne.

Keywords: Cilicia, Flaviopolis, Unpublished Civic Coins, Geta, Diadumenian.

Giriş

Bu makalede Kilikia'daki Flaviopolis kenti tarafından Roma İmparatorluğu Dönemi'nde basılmış olan 5 adet bronz sikke incelenmiştir. Bunlar müzayede web sayfalarında yer almalarına rağmen, daha önce bilimsel yayımları yapılmamıştır.¹ Antik Çağ'da Kilikia'nın *pedias*² kısmında (**Lev. 2**) yer alan Flaviopolis³ (Yun. Φλαβιόπολις) / Phlaouiopolis⁴ (Yun.

1 Çalışmaya konu sikkeler, çeşitli müzayede şirketlerine ait olup, <https://www.acsearch.info/> isimli müzayede tarama web sayfasından 2021-2022 yıllarında derlenmiştir.

2 Amasyalı antik coğrafyacı Strabon, Kilikia'yı iki kısma ayırır: Kilikia Trakheia (=engebeli, dağlık) ve Kilikia Pedias (=ovalık, düz). Strabon, XIV. V.1.

3 Flaviopolis, "Flaviusların kenti" anlamına gelmektedir ve bu ismi kurucusunun sülalesine ithafen Flavius Hanedanlığı'ndan almıştır. Kent için en yaygın olarak kullanılan isim Flaviopolis olduğu için, çalışmada da bu isimle anılacaktır.

4 Roma İmparatorluğu Dönemi sikke lejantlarına göre, kent ismi başlangıçta "Flaviopolis" şeklinde yazılırken, Antoninus Pius dönemine ait MS 155-156 yıllarına tarihlenen sikkelerde, ilk kez "Flaouiopolis" şeklinde bir kullanım ortaya çıkar ve bu tarihten itibaren kentin ismi her iki şekilde

Φλαουϊόπολις) / Flavius⁵ (Yun. Φλαβιάς) antik kenti; Osmaniye İli'nin, Kadirli İlçesi'nin modern kent merkezine konumlandırılmaktadır.⁶ Roma İmparatoru Vespasianus döneminde kurulmuş olan Flaviopolis'in *erası* (=takvim başlangıcı) MS 73 yılıdır.⁷ Kent bu tarihten günümüze kadar sürekli yerleşime sahne olmuştur.⁸

19 yy.'dan itibaren birçok gezgin ve araştırmacı kenti ziyaret ederek, eser ve yapı odaklı kısmi araştırma ve kazılar yapmışlardır.⁹ Buna rağmen Flaviopolis'te kapsamlı bir bilimsel

de sikkeler üzerinde yer almaya devam eder. RPC IV.3, 4973; Tahberer 2014, 692; SNG Pfälzer 6, 498; Ziegler 1988, 1241-1243; SNG Levante, 1537. Kat. 2'deki sikkede ise kentin ismi, ilk ve şimdilik son kez ΦΛΑΒΙΟΠΟΛΙΤΩΝ şeklinde yazılmıştır.

- 5 MS 6.yy.'da yaşamış olan Doğu Romalı coğrafyacı Hiorekles, Flaviopolis'i Cilicia Secunda'nın başkenti olan Anazarbos'un altında "Flavius" adıyla listelemektedir. Bayliss 1997, 59; Malalas, XIV; Hiorekles, 706.
- 6 Her ne kadar elimizde kentin kesin yerini kanıtlayacak epigrafik kaynaklar olmasa da; antik kaynaklar, sikkeler ve kalıntılardan dolayı, bilim insanları, kentin Kadirli ilçe merkezine konumlandırılması konusunda fikir birliği içerisindeyler. Doğu Romalı coğrafyacı Hiorekles'in kenti Flavius adıyla, Kilikia Secunda'nın başkenti Anazarbos'un altında listelemesi ve Kat. 3-5'deki sikkelerin arka yüzlerinde de yer alan kent tanrıçası Tykhe tasvirlerinin coğrafi işaret özelliği taşıması sayesinde kent, bilim insanları tarafından Kadirli İlçe merkezine konumlandırılmıştır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda ulaşılan sonuçlar da bu görüşü destekler niteliktedir. Osmaniye Müzesi tarafından 2015-2018 yıllarında Kadirli İlçe merkezinde yürütülen kurtarma kazılarında "Flaviopolis Evi" adını verdikleri bir villa yapısının bir bölümünde ortaya çıkarılan bir kısmı yazıtlı taban mozaikleri, bilim insanlarının bu tezine katkı sunmaktadır. Ersoy-Koçer-Serin 2022. Burada ortaya çıkarılan mozaikleri yayımlayan Ersoy-Koçer-Serin, Flaviopolis'in Roma dönemine ait esas yerleşiminin, Kadirli kentinin tam merkezi olan Savrın Çayı'nın doğu kıyısındaki Bağ, Tufanpaşa, Pazar mahallelerinde yer aldığı ileri sürmektedirler. Ersoy-Koçer-Serin 2022, 66.
- 7 Flaviopolis kentine ait Roma İmparatorluğu Dönemi öncesine tarihlendirilen buluntu olmadığı için, bu dönem tarihi hakkında da elimizde bilgi yoktur. Kent, Roma İmparatorluğu'nun bölgeyi "Romalılaştırma" politikaları yürüttüğü MÖ 1-MS 1. yy.'da, Kilikia Pedias'ta en son kurulmuş kentlerden biridir. Vespasianus MS 72 yılındaki eyaletleri düzenleyen yasa çerçevesinde yeni Kilikia Eyaleti'ni oluştururken, MS 73 yılında bölgenin kuzeydoğusundaki bu kenti kurduşturmuştur. Magie 1950, 576; Bayliss 1997, 57; Sayar 1999, 211-2.
- 8 Flaviopolis, Roma İmparatorluğu Dönemi sonrasında Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu Dönemi'nde bir piskoposluk merkezine dönüşmüştür. Bayliss 1997, 59. Kilikia Pedias'ın siyasi tarihi ve kentin kalıntılarına göre Flaviopolis'in, sırasıyla Roma İmparatorluğu, Doğu Roma İmparatorluğu, Abbasi Devleti, tekrar Doğu Roma İmparatorluğu, Antakya Haçlı Kontluğu, Kilikya Ermeni Krallığı, Dulkadiroğulları Beyliği, Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti hakimiyetinde kaldığı anlaşılmaktadır. Bu şekilde Flaviopolis, Roma İmparatorluğu Dönemi'nden günümüze kadar kesintisiz şekilde yerleşime sahne olmuştur.
- 9 Kent ilk olarak 1875 yılında İngiliz gezgin E. J. Davis tarafından ziyaret edilmiştir. Davis 1879, 126. Sonra 1890'da J. Th. Bent, 1891-2'de R. Heberdy ve A. Wilhelm., 1905'de G. Bell tarafından ziyaret edilen kentte, sadece kalıntıların durumu hakkında bilgiler verilmiş ve fotoğrafik kayıtlar alınmıştır. Bent 1890, 233, 236. No. 1.; Heberdy-Wilhelm 1896, 32 vd.; Bell 1906, 10-11. 1947 yılında, H. T. Bossert ve U. B. Alkım, Ala Cami üzerine bir rapor hazırlarken, kentin kalıntılarından ve bazı yazıtlardan bahsetmişlerdir. Bossert – Alkım, 1947, 18. 1949 yılında kente gelen M. Gough ve M. Gough, Ala Cami'de çalışmalar yürütmüşler, ancak bunu yayımlamamışlardır. Bu çalışmalar daha sonra R. Bayliss tarafından yayımlanmıştır. Bayliss 1997, 57-87. H. Çambel tarafından 1960 veya 1961 yılında Ala Cami'de yapılan kazılarda, taban mozaikleri ortaya çıkarılmıştır. Ersoy-Koçer-Serin 2022, 58. 1969, 1975, 1983 yıllarında H. Hellenkemper ve F. Hild, kentte

araştırma ve kazı henüz yapılmamıştır. Günümüzde Flaviopolis'e ait yapı kalıntılarının tamamına yakını modern yapılaşmanın altında kalmıştır.¹⁰ Kente ait sikkeler hakkında 1900 yılından itibaren, başta SNG serileri olmak üzere, birçok yayım yapılmıştır.¹¹ Bu yayımlar, sınırlı bilgi veren birkaç antik yazar dışında, uzun süre Flaviopolis kenti hakkında bilgi edindiğimiz yegâne kaynaklar olmuşlardır. Makalede, müzayede web sayfalarında son yıllarda ortaya çıkan yeni sikkelerinin bilim dünyasına tanıtılarak, Flaviopolis kentinin tarihine katkı sunulması amaçlanmıştır.

-
- incelemelerde bulunmuşlardır. Hellenkemper - Hild 1990, 378-9. 1988 yılında, M. H. Sayar ve bir ekip Kilikia Bölgesi'nde epigrafi ağırlıklı olan yüzey araştırmalarını başlatmışlar, 2010 yılına kadar devam eden araştırmada, zaman zaman kenti ve çevresini ziyaret etmişlerdir. Bkz. M. H. Sayar, "Kilikya'da Epigrafi ve Tarihi Coğrafya Araştırmaları", 1990'dan itibaren AST Serileri. 1994-1996 yıllarında kent R. Bayliss tarafından ziyaret edilmiş, Ala Cami'de çalışmalar yürütülmüştür. Bayliss 1997, 57-87. H. Çambel 1996 yılında Ala Cami'de tekrar kazı yapmıştır. Çambel 1997, 42-53. 2005 yılında F. Tülek ve ekibi tarafından Osmaniye İli'ni kapsayan arkeolojik yüzey araştırması başlatılmıştır. Günümüze kadar devam eden bu araştırmalarda, Flaviopolis kenti ve çevresindeki arkeolojik alanlar da incelenmiştir. Bkz. F. Tülek, "Osmaniye Arkeolojik Yüzey Araştırmaları", 2007 yılından itibaren AST serileri. 2012 ve 2014 yıllarında Ala Cami'de Osmaniye Müzesi tarafından iki etap halinde kazı çalışması yürütülmüştür. Arıncı - Koçer 2021, 15 vd. Son olarak, 2014 - 2020 yılları arasında Ala Cami'de Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından kapsamlı bir restorasyon projesi yürütülmüştür.
- 10 Kentin bir kısmı günümüze ulaşmış yapı kalıntıları ile araştırma ve kazılarda ele geçen eserleri şunlardır: Büyük bir kısmı günümüze ulaşamamış olsa da, 1875'de kenti ziyaret eden İngiliz gezgin E. J. Davis'in anlattıklarından bir *forumun*, 1891-2'de kenti ziyaret eden R. Heberdy ve A. Wilhem'in aktardıklarından da, bir sur ve çevresindeki yüksek tepelerde *nekropolisin* varlığı bilinmektedir. Ersoy- Koçer - Serin 2022, 58. Kentin kalıntıları içerisinde günümüze kadar ulaşabilmiş en dikkat çekici olan yapı ise, ilk inşa evresi MS 2. yy. olarak tahmin edilen ve mevcut yapının en eski inşası MS 5. yy. sonu 6. yy. başına tarihlenen, Ala Cami'dir. Başlangıçta bir manastır ve anma kilisesi olarak düzenlenmiş yapı, 1500 yıllık tarihi ile üç farklı inancın izlerini taşımaktadır. Bayliss 1997, 57, 84. Antik kent merkezinde, Adana Arkeoloji Müzesi'nin 1990'lı yıllarda yaptığı temel kazısında Roma İmparatorluğu Dönemi'ne ait bir hamam kalıntısı ve Osmaniye Müzesi'nin 2015, 2018-9 yıllarında yürüttüğü kurtarma kazılarında Roma İmparatorluğu Dönemi'ne ait villanın bir bölümü ve taban mozaikleri ortaya çıkarılmıştır. Adana Arkeoloji Müzesi Arşivi; Ersoy-Koçer-Serin 2022. Bu yapılar dışında, kentte bulunmuş önemli eserler de vardır. Bunlardan en dikkat çekenlerden biri, 1932 yılındaki bir kanalizasyon kazısında bulunmuş olan, 2 m. boyundaki bronzdan bir imparator Hadrianus heykelidir. Heykel şu an İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde sergilenmektedir. Oğan 1934, 415 vd.; Bossert - Alkım 1947, 20. Adana Arkeoloji Müzesi'nde yer alan ve Flaviopolis kökenli olduğu bilinen bir mermer yunuslu Eros heykeli bulunmaktadır. Lafı 2015, 10-11. Yine, Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından Ala Cami'nin restorasyonu sırasında Osmaniye Müzesi Müdürlüğü tarafından yürütülen kazılarda 2015 yılında bulunan, erken Hadrianus dönemine tarihlenen mermer bir özel portre dikkat çekicidir. Arıncı - Koçer 2021, 15 vd. Bunların dışında mezar stelleri, sütunlar ve sütun başlıkları ile kaideleri en sık rastlanan mimari öğelerdir. Ersoy - Koçer - Serin 2022, 58.
- 11 Flaviopolis sikkeleri ilgili çalışmalar 19.yy. sonlarında başlamış ve 20. yy. başından itibaren yayımlanmışlardır. Kentle ilgili sikkelerin yer aldığı ilk yayımlar; G. F. Hill'in hazırladığı 1900 tarihli "BMC, Lycaonia, Isauria and Cilicia; F. Imhoof-Blumer'in hazırladığı 1901 tarihli "Kleinasiatische Münzen" ve B.V. Head'in hazırladığı 1911 tarihli "Historia Nummorum" adlı çalışmalardır. Bu ilk dönemden günümüze, başta SNG serileri olmak üzere birçok yayım hazırlanmıştır. Bkz. Kaynakça

Darphane

Flaviopolis kentinin *erası* MS 73 yılında başlamasına rağmen, günümüze kadar yapılan araştırmalarda tespit edilen en erken tarihli sikkelerin İmparator Domitianus dönemine (MS 89-90) ve en son tarihlilerin de İmparator Gallienus dönemine (MS 253-254) ait oldukları görülmektedir. Dolayısıyla kent darphanesinin, MS 89-254 yıllarında, kesintilerle de olsa, aktif olduğunu söylemek mümkündür.¹²

Tamamı bronz olan kentin sikkeleri, Roma İmparatorluğu Dönemi'nde, özellikle Doğu eyaletlerindeki bronz kent sikkelerinin temel birimi olan *assarion* ile alt ve üst katlarında basılmıştır; ancak tam bir standart yoktur.¹³ Sikkeler üzerinde değer işaretleri ve Kat. 2'de yer alan örnek dışında *magistrat* isimleri yer almaz. Tıp çeşitliliği diğer Kilikia Pedias kentlerinin birçoğu ile benzer orandayken, özellikle yakınındaki Hierapolis – Kastabala ve Anazarbos gibi *metropolis*lere¹⁴ göre sınırlıdır. Sikkelerin ön yüzlerinde imparator, imparatoriçe ve aile üyelerinin baş veya büstleri, adları ve ünvanlarını içeren lejantlarla birlikte yer alır. Arka yüzlerdeki tiplerin tamamına yakını Yunan, Roma ve Mısır/Yunan tanrı ve tanrıçaları ile Yunan kahramanları (Herakles, Dioskurlar) tasvirleri oluşturmaktadır.¹⁵ Bu tiplerle birlikte

-
- 12 Darphanenin aktif olduğu MS 89-254 yılları arasında; Nerva (MS 96-98), Hadrianus (MS 117-138), Pertinax (MS. 193), Iulianus (MS 193-197), Pescennius Niger (MS 193-194), Albinus (MS 196-197), Balbinus-Pupienus (MS 238), III. Gordianus (MS 238-244), I. Philippus (MS 244-249) ve II. Philippus (MS 247-249) dönemlerine ait sikke ele geçmemiştir. Bu bilgiler ışığında, şimdilik darphanenin bu dönemlerde faaliyetlerinin kesintiye uğradığını söylemek mümkündür.
- 13 *Assarionun* (Lat. *as*) ağırlığı, 4 – 6 gr. arasında değişmektedir. *Assarionun*; *hemiassarion* (yarım *assarion*), *diassarion* (iki *assarion*), *tribemiassarion* (üç yarım *assarion*), *triassarion* (üç *assarion*)i *tetrassarion* (dört *assarion*) şeklindeki alt ve üst katlarında da sikkeler basılmaktadır. Tahberer 2005, 59. Flaviopolis kenti de bu birimlerde sikke basmasına rağmen, tam bir standart olmadığı için birimlerini tespit etmek güçtür.
- 14 Hierapolis – Kastabala kenti, MÖ 1. yy.'da Roma Devleti'ne bağlı yerel Tarkondimotos Krallığı'na, Anazarbos ise MS 5.yy.'ın başlarından itibaren Doğu Roma İmparatorluğu hakimiyetindeki Kilikia Secunda'ya başkentlik yapmıştır.
- 15 Ön yüzlerde imparatorlar, sadece M. Thrax – Maximus ve H. Etruscus – Hostilianus'un karşılıklı büstlerinin yer aldığı örnekler ve Maximus tasvirli bir sikkede sola bakar. Bkz. RPC VI, 7466; Tahberer 2014, 725; SNG Pfälzer 6, 517; SNG France 2, 2196-2197; SNG Levante Suppl., 368; Ziegler 1988, 1262; SNG Levante, 1553; SNG v. Aulock, 5565; RPC IX, 1533; SNG Pfälzer 6, 519; SNG Righetti, 1557; Lindgren III, A835a; RPC VI, 7465; Lindgren III, A833A. Bu sikkeler dışındaki baş ve büstlerin hepsi sağa dönük olarak tasvir edilmişlerdir. İmparatorlar genellikle defne tacı, daha az olmak üzere şua tacı veya başlıksız tasvir edilmişlerdir. Aynı şekilde imparatoriçe ve imparator ailesi kadınları, genellikle diademli ve bazen de dönemin saç modasına uygun saçlarıyla başlıksız olarak tasvir edilmişlerdir. Arka yüz tipleri içerisinde farklı olarak; Antoninus Pius dönemine ait sikkelerin arka yüzlerinde imparatoriçe I. Faustina büstü, I. Maximinus (Thrax) dönemine ait bir sikkenin arka yüzünde hilal ve yıldızlar, Maximus tasvirli bir sikkenin arka yüzünde tapınak içerisinde Tykhe ve Traianus Decius dönemine ait bir sikkenin arka yüzünde iki balık yer alır. RPC IV.3, 5803; Tahberer 2014, 693-694; SNG Pfälzer 6, 495-496; SNG France 2, 2181; Ziegler 1988, 1244-1245; SNG v. Aulock, 8672; RPC IV.3, 10919; RPC VI, 7469; SNG Leypold, 2358; RPC VI, 7467; SNG France 2, 2199; SNG Levante, 1554; RPC IX, 1536; SNG Levante, 1555; Lindgren I, 114.

yer alan lejantların tümünde kentin ismi¹⁶ ve birkaç örnek dışında, tamamına yakınında tarih yer almaktadır. Kilikia'daki yüzey araştırması ve kazılardaki buluntulara göre kentin sikkelerinin dolaşımının, görece orta ve düşük yoğunlukta olmak üzere, *pedias* kentleri ile sınırlı olduğu anlaşılmaktadır.

Sikkeler

Kat.1, Lev.1.1: Lucius Verus (MS 161-169)

Öy.: Defne taçlı Lucius Verus büstü; Λ AYP[...].

Ay.: Ayakta duran Athena, sol elinde mızrak sağ elinde *phiale* tutuyor, sunu yapıyor; [ΦΛΑΥ] ΙΟΠΟΛΕΙΤ[ΩΝ] ΕΤΟΥC ϰΔ (yıl 94= M.S. 166-167).

AE 17 mm., 6.92 gr. Savoca Numismatik, 12th Blue Auction, Lot 1062, 17.11.2018.

Sikkenin kısmen okunabilen ön yüz lejantı ve baş tasvirinin portre özellikleri, tasvirin Lucius Verus'a ait olduğunu göstermektedir. MS 161 yılında Marcus Aurelius ile birlikte “ortak imparator” olan Lucius Verus burada, gür saç ve sakalıyla III. tip portresiyle tasvir edilmiştir. İmparatorluk tipi olarak da anılan bu portre, MS 161 yılında Lucius Verus'un hayatında meydana gelen çok önemli gelişmeler üzerine, aynı yıl veya hemen sonrasında üretilmiş olmalıdır.¹⁷ Kilikia'da Flaviopolis ve diğer 13 kente¹⁸ ait sikkelerdeki portrelerin tamamı ile imparatorluk baskısı sikkelerdeki portreler ve günümüze kadar bulunmuş olan portre yontularının büyük bir çoğunluğu bu tipe aittir¹⁹.

Arka yüzde kısmen okunabilen kentin adı ve tarih (94 yılı =MS. 166 -167) yazılı lejantla birlikte Athena tasviri yer alır. Tanrıça bu tipte sol eliyle mızrak sağ eliyle *phiale* tutarak, sunu yaparken tasvir edilmiştir. Yunan *pantheonunun* en önemli tanrılarında olan Athena, Kilikia kent sikkelerinde hem en çok tasviri yapılan hem de en çok tip çeşitlenmesine sahip olan tanrıdır. Nitekim MÖ 410 ile MS 260 yılları arasında tanrıça, 35'den fazla kentte; baş/büst, tahtta oturan ve ayakta duran ana tipleri ile bunların alt tipleri ve çeşitlenmeleriyle sikkeler üzerinde yer alır.²⁰ Kilikia sikkelerinde sunu yapan Athena tipi, ilk kez Roma İmparatorluğu

16 Sikkelerdeki bu isimler; ΦΛΑΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΟΝΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΟΝΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΟΝΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ, ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ve ΦΛΑΒΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ şeklinde yer alır.

17 MS 161 yılında, bir taraftan II. konsüllük dönemine başlayan imparatorun, diğer taraftan “ortak imparator” olması ve Lucilla ile evliliği gibi çok önemli olaylar meydana gelmiştir. Bu gelişmeler, imparatorun sikkeler ve diğer sanat eserlerinde kullanılmak üzere yeni bir portresinin yapılmasına gerekli kılmış olmalıdır. Özgan 2013, 263, 265 - 266.

18 Bu kentler; *trakheida* Kolybrassos, Korakesion, Germanikopolis, Ninica – Claudiopolis; *pedias*da ise Anazarbos ve Aigeai'dir.

19 Bu tipin en iyi örnekleri Paris Louvre, Roma Kapitol, Vatikan, Atina, İstanbul ve Antalya Arkeoloji Müzeleri'nde sergilenmektedir. Özgan 2013, 263.

20 Erhan 2014, 311 vd., 373.

Dönemi'nde, Germanikopolis kentine ait Hadrianus dönemi bir sikkenin arka yüzünde ortaya çıkar.²¹ Bu tip, çeşitlemeleri ile Flaviopolis ve diğer 7 kentte Roma İmparatorluğu Dönemi sonuna kadar görülür.²² Bölgede yoğunluğun arttığı dönem ise, Flaviopolis kentinde de olduğu gibi, Marcus Aurelius ve Lucius Verus dönemidir. Kentin Marcus Aurelius dönemi sikkelerinde bu tip; MS 166-167 yıllarında basılan sikkelerde aynı arka yüz tipi ve aynı lejantla görülürken, MS 169-170 yıllarında basılan sikkelerde aynı tip ve tarih dışında aynı lejantla görülür.²³ Bu tip Kilikia kentleri içerisinde en uzun süre Kolybrassos kentine ait sikkelerde görülür. Flaviopolis sikkelerindeki tasvire en yakın tip çeşitlemesi de, bu kente ait Marcus Aurelius dönemi sikkelerin arka yüzlerinde görülür.²⁴ Dolayısıyla bu tipin, kentten ziyade imparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir. Buna rağmen tasvirlerin, henüz arkeolojik ve epigrafik bulgulara sahip olmasak da, kentte tanrıçanın kurumsallaşmış kültürünün varlığına işaret ediyor olması ihtimali de göz ardı edilmemelidir.

Kat.2, Lev.1.2: Geta (*caesar*, MS 198-209)

Öy.: Geta büstü; K ΛΟ [CE]ΠΙΤΙ ΓΕΤΑC.

Ay.: Askeri giysiler içerisindeki Geta, mızrak tutuyor; [ΦΛ]ΑΒΙΟΠΟΛΕΙΤΩ[N]. Geta'nın solunda A.

AE 17 mm., 2.89 gr. Numismatik Naumann, Auction 41, Lot 599, 06.03.2016.

Sikkenin ön yüz lejantı ve imparatorun sağa dönük büstünün portre özellikleri, tasvirin Geta'nın *caesarlık* dönemine ait olduğunu göstermektedir. MS 189 yılında doğan Geta, MS 198 yılında abisi Caracalla ile birlikte *caesar* ünvanı almıştır. Geta sikkede çocukluk döneminde tasvir edilmiştir. Bu yüzden portre, Geta'nın *caesar* ünvanı aldıktan sonra üretilmiş olan ve MS 198-205 yılları arasında tarihlendirilen I. portre tipine ait olmalıdır. Nitekim sikkeler ve mermerden Münih ve Toulouse portreleri, Vatikan repliği ile Leptis Magna Tetrapylonu'ndaki kabartma²⁵ tasvirle aynı özellikleri taşımaktadır. Kilikia'da Flaviopolis ve diğer 10 kentte ait sikkeler üzerinde Geta'nın *caesarlık* ve *agustusluk* dönemlerine ait portre tasviri yer alır.²⁶ Kat. 2'deki tip hariç, bunların tamamı MS 205-209 yıllarına ait II. ve MS 209 – 211 yıllarına ait III. portre tiplerinde basılmışlardır. Bu yüzden Kat. 2'de yer alan sikkedeki portre, Kilikia'da Geta'nın I. portre tipinin en erken tarihli tek örneğidir.

21 SNG Levante, 572.

22 Bu kentler; *trakbeia*da Syedra, Kolybrassos, Korakesion, Kestros, Titiopolis, Anemurion, Kelenderis, Olba, Elaiussa - Sebaste *pediasda* ise Zephyrion, Tarsos, Anazarbos ve Hierapolis – Kastabala'dır.

23 RPC IV.3, 5805; ayrıca bkz. Tahberer 2014, 698-699 (yıl 97 olarak); SNG Levante, 1540 (yıl 97 olarak).

24 SNG Levante, 315.

25 Özgan 2015, 105-106

26 Bu kentler; *trakbeia*da Isauria, Selinus, Iotape, Titiopolis, Seleukeia, Ninica – Claudiopolis; *pediasda* Tarsos, Adana, Mopsuestia, Epiphaneia'dır.

Arka yüzde kentin adının yazılmış olduğu lejant ve *magistrat* isminin kısaltması ile birlikte; mızrak tutan, savaş giysileri içerisinde bir erkek figürü tasviri yer alır. Sikkenin yer aldığı müzayede web sayfasında, arka yüzdeki figürün kimliği belirsiz olarak tanımlanmıştır.²⁷ Tiple ilgili yaptığımız detaylı incelemelerde, bölge kentlerinin bastığı sikkelerde bu tip veya benzerinin olmadığını, buna karşın imparatorluk baskısı gümüş *denarius*lar üzerinde yer alan benzer bir figürün; askeri kıyafetler içinde, elindeki mızrakla Geta olduğunu tespit ettik.²⁸ Bu benzerlik dışında, figürü kimliklendirmeye kanıt teşkil edecek elimizde başka kaynak olmamasından dolayı, arka yüzdeki figürün Geta olması gerektiğini önermekteyiz. Arka yüz lejantında kentin ismi [ΦΛ]ΑΒΙΟΠΟΛΕΙΤ[ΩΝ] şeklinde okunmaktadır. Dördüncü harf, kentin sikkelerinde daha önce hiç görülmemiş bir şekilde, 'V' değil de 'B' şeklinde yer almaktadır. Bu durum başta sikkenin Anadolu'daki diğer Flaviopolis isimli kentlerden²⁹ birine ait olabileceğini akla getirirse de, bu kentlere ait sikkelerde kent isimleri diğer isimleriyle birlikte çift kelimeyle yazıldığı için bu ihtimal ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla kentin isminin bu şekilde yazılışı ilk kez bu sikkede karşımıza çıkmaktadır. Yine arka yüzde, Geta'nın solunda 'A' harfi yer almaktadır. Bu harfin sikkeyi basmakla görevli *magistratın* adıyla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz. Nitekim Kilikia *pedias* kentlerinin büyük çoğunluğunda zaman zaman görülen *magistrat* isimleri ile ilişkili monogram, harf ve harf öbekleri bu görüşümüzü destekler niteliktedir. Ayrıca bu harfin, değer işareti olması ihtimali de mümkün görünmemektedir. Çünkü Kilikia Bölgesi'nde değer işaretleri sınırlı sayıda kentte, I. Valerianus ve Gallienus dönemlerinde (MS 253 yılında sonra), sadece ön yüzlerde görülmektedir.³⁰ Dolayısıyla *magistrat* ismiyle ilişkili olduğu anlaşılan bu harf, Flaviopolis kenti için ilk örnektir. Arka yüz lejantında tarih yer almadığı için sikkeyi kesin olarak tarihlemek mümkün değildir. Buna rağmen, ön yüzdeki Geta'nın MS 198-205 yıllarına tarihlendirilen portre tipinden ve arka yüzdeki tasvirin benzerleri yer alan imparatorluk sikkelerinin MS 201 yılına tarihlendirilmesinden dolayı; sikkenin tarihi için geniş aralık olarak MS 198-205 yıllarını, dar aralık olarak da MS 202-205 yıllarını önermekteyiz.

Kat.3, Lev.1.3: Diadumenianus (caesar, MS 217-218)

Öy.: Pelerinli ve zırlı Diadumenianus büstü; [...] ΑΝΤΩΝΙΝΟC ΔΙΑΔΟΒΜΕΝΙΑΝ [...].

Ay.: Kayalıkta oturan kent tanrıçası Tykhe, buğday başağı tutuyor. Ayaklarının altında nehir tanrısı Pyramos yüyüyor; ΦΛΑΟΒΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΤ ΜΡΕ (yıl 145= M.S. 217-218).

AE 29 mm., 16.33 gr. Numismatik Naumann, Auction 74, Lot 221, 03.02.2019.

27 Bkz. <https://www.acsearch.info/search.html?id=2977733>.

28 Bkz. RIC IV.1, 15b.

29 Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde, hepsi Anadolu'da yer alan üç adet daha Flaviopolis isimli kent vardır. Bunlar; Bithynia Bölgesi'ndeki Kretia/Flaviopolis, Phrygia Bölgesi'ndeki Temenothyrae/Flaviopolis ve Lydia Bölgesi'ndeki Daldis/Flaviopolis'tir.

30 Tahberer 2005, 59.

Sikkenin ön yüz lejantı ve imparatorun sağa dönük büstünün portre özellikleri, tasvirin Diadumenianus'un *caesarlık* dönemine ait olduğunu göstermektedir. MS 208 yılında doğan Diadumenianus, MS. 217 yılında babası Macrinus'un Parthlarla Zeugma kentinde yaptığı barış antlaşması nedeniyle ordu tarafından *caesar* ünvanına layık görülmüş ve MS 16 Mayıs – 8 Haziran 218 arasında da *augustus* olmuştur. İmparatorun portreleri sikkeler ile birlikte Floransa, Vatikan ve Innsbruck Arkeoloji Enstitüsü'nde korunan mermer büst yontularından bilinmektedir.³¹ Kilikia Bölgesi'nde Flaviopolis dışında, 7 kente ait sikkelerde imparatorun benzer portre tasvirleri görülür.³² Her ne kadar sikkedeki portre, çökmüş yanaklarıyla 9-10 yaşlarındaki Diadumenias'u tam olarak yansıtmasa da, bu durumun kalıp sanatçısının yetersizliğiyle ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.³³

Arka yüzde kentin ismi ve tarih yazılı lejant ve kayalıkta sola oturan kent tanrıçası Tykhe ve ayaklarının altında yüzen nehir tanrısı Pyramos (=Ceyhan Nehri) veya Savrun Çayı³⁴ tasviri yer almaktadır. Aynı tip Kat. 4 ve 5'deki sikkelerin arka yüzlerinde de görülür. Antik Yunan'da talih ve şans tanrıçası olan Tykhe³⁵ tasvirleri, Kilikia sikkelerinde ilk kez MÖ erken 4. yy'dan itibaren kuleli sur taçlı baş tasviriyle görülür. Hellenistik Dönem'de kuleli sur taçlı baş/büst ve ayaklarının altında nehir tanrısı bulunan oturan kent tanrıçası tipleriyle görülür. Roma İmparatorluğu Dönemi'nde ise bu iki tipe ek olarak; ayakta duran, bereket boynuzu ve dümen tutan talih tanrıçası "Tykhe/Fortuna" tipiyle de görülür³⁶. Kat. 3-5'deki

31 Özgan 2015, 112-113.

32 Bu kentler; *trakheida* sadece Seleukeia, *pediasda* ise Pompeiopolis, Tarsos, Mallos, Anazarbos, Mopsuestia ve Aigeai'dir.

33 Burada portre, Aigeai kentine ait sikkelerin ön yüzündeki Macrinus'la karşılıklı olarak tasvir edildiği büstü dışında, diğer Kilikia kentlerine ait sikkelerle tam benzerlik göstermez. Bu sikkeler için Bkz. BMC, 27; SNG France 2, 2347.

34 Savrun Çayı, Pyramos (=Ceyhan) Nehri'nin ana kollarından birini oluşturur. Savrun, Toroslardan doğarak, Kadirli kent merkezinden geçer ve Anazarbos Kenti'nin hemen güneydoğusunda, Pyramos Nehri'nin güneye yönelen bir kıvrımında ona katılır (Lev. 2). Flaviopolis sikkelerinde görülen nehir tanrısı tasvirleri, kentin sikkelerini konu alan tüm yayımlarda Pyramos olarak geçmektedir. Ancak bu tasvirlerin, coğrafi yakınlığı nedeniyle Savrun Çayı'nı da temsil ediyor olması muhtemeldir. Ne yazık ki, henüz bu konuda elimizde epigrafik ve arkeolojik kanıtlar olmadığından, biz de tasviri şimdilik Pyramos olarak kabul etmekteyiz.

35 Antik yazarlardan Hesiodos'a göre Tykhe, Titanlardan Okeanos ve Thetis'in 3000 kızından biridir. Hesiodos, 346 - 362. Yunan ve Roma dönemlerinde herkesin bir Tykhe'si olduğuna inanılmasının yanında, kentlerin de Tykhe'sinin var olduğuna inanılmaktaydı. Bu düşüncenin yansımalarının kent tanrıçası olarak ortaya çıkması ise, Arkaik Dönem'e kadar uzanmaktadır. MS. 2. yy.'da yaşamış olan Lydialı gezgin ve coğrafyacı Pausanias, Arkaik Dönem'e ait en erken Tykhe heykelinin, Smyrna kenti için heykeltıraş Baupalos tarafından yapıldığından ve tanrıçanın başındaki *polos*uyla bir kentin tanrıçası olduğundan ve MÖ 6-5. yy.'larda yaşamış olan Thebai'li şair Pindaros'un tanrıçayı, *pherepolis* (kenti kuşatan veya destekleyen anlamında Palagia 1994, 65) sıfatıyla tanımladığından bahsetmektedir. Pausanias, IV. 30. 6. Gerçekten de, bu anlatımlarla örtüşür bir şekilde, tanrıça sanat eserlerinin tamamına yakınında kuleli sur tacı veya bitkisel bir taçla tasvir edilmektedir.

36 Hellenistik Dönem'de Apameia Antlaşması'ndan sonra tahta çıkan Seleukos Kralı IV. Antiokhos Epiphanes Dönemi'nden (MÖ 175-164) itibaren, Kalykadnos Nehri'nin (Göksu Nehri) doğusunda kalan Kilikia kentlerine kendi adlarına sikke basma hakkı tanınmasının ardından MÖ

kayalıkta oturan kent tanrıçası Tykhe tipinin kökeninde Sikyonlu Eutykhides'in M.Ö. 296 - 293 yıllarında Antiokheia kenti için yapmış olduğu heykel yer almaktadır.³⁷ Bu tip ilk kez otonom dönem (MÖ 164-Roma İmparatorluğu Dönemi) Tarsos sikkelerinde³⁸ ön yüz tipi olarak ortaya çıkar ve Roma İmparatorluğu Dönemi boyunca *pedias* kentlerine ait sikkelerin tamamına yakınında arka yüz tipi olarak görülür. Flaviopolis kentinde ilk olarak Domitianus döneminde (MS 89-90) görülen bu tip; farklı kalıplarda olmak üzere, tahtta oturur şekilde, sağa dönük olarak yer alır.³⁹ Benzer bir tip, bu kez kayalıkta oturur şekilde, Iulia Domna tasvirli sikkede de görülür.⁴⁰ Bu tipin sola dönük ilk örneği ise, Kat. 3'de yer alan Diadumenianus tasvirli sikkede ortaya çıkar ve Kat. 4'deki Annia Aurelia Faustina ile Kat. 5'deki I. Valerianus tasvirli sikkelerin arka yüzlerinde de görülür. Bu tip, çalışmaya konu sikkeler dışında, Iulia Mamaea⁴¹, Maximus⁴² (tapınak içerisinde) ve Gallienus⁴³ tasvirli sikkelerde de yer alır.

Kat.4, Lev.1.4: Annia Aurelia Faustina (MS 221)

Öy.: Diademli Annia Aurelia Faustina büstü; ANNIA ΦΑΥΣΤΕΙΝΑ ΣΕΒΑΧΤΗ.

Ay.: Kayalıkta oturan kent tanrıçası Tykhe, buğday başağı tutuyor. Ayaklarının altında nehir tanrısı Pyramos yüyüyor; ΦΛΑΒΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΤ ΗΜΡ (yıl 148= M.S. 221).

AE 28 mm., 13.75 gr. Classical Numismatic Group, Inc, Electronic Auction 381, Lot 323, 24.08.2016.

Sikkenin ön yüz lejantı ve imparatoriçenin sağa dönük büstünün portre özellikleri, tasvirin Annia Aurelia Faustina'ya ait olduğunu göstermektedir. MS 221 yılının ortalarından hemen sonra Faustina, imparator Elagabalus'la evlenerek *augusta* ünvanı almış, aynı yılın sonlarında da boşanmıştır. Mermer ve bronz yontuları ele geçmediği için, imparatoriçenin portreleri yalnızca sikkelerden bilinmektedir.⁴⁴ Sikkelerde *diademli* ve *diademsiz* olmak üzere iki portre tipi yer alır. Bu iki tip portrede, genel hatlar aynı olmak kaydıyla, saçın taramasında ve yüz hatlarının işlenişlerinde bazı farklılıklar vardır. İmparatoriçe bu sikkede, diğer sikkelerin bir kısmı ile uyumlu bir şekilde; başında bir *diadem* ile dalgalı, alından ve şakaktan enseye inmiş

164 yılından – MS 1. yy. sonlarına kadar, tanrıçanın baş ve büst tasvirleri, daha çok politik bir işlev kazanmış olarak sikkeler üzerinde yer alır. Roma İmparatorluğu Dönemi'nde ise nadiren de olsa bu tip görülmeye devam eder. Tempesta 2005, 62.; Erhan 2014, 509-510.

37 Erhan 2014, 432.

38 RPC II, 1730.3; SNG Levante Suppl., 256; SNG France 2, 1375-1376; SNG Levante, 978-987.

39 RPC II, 1757A ; Tahberer 2014, 676-679; RPC II, 1758; SNG Hunterian, 2376; SNG Pfälzer 6, 486-490; SNG Righetti, 1550-1551; SNG France 2, 2167-2170; Ziegler 1988, 1224-1230; SNG Levante, 1530; SNG v. Aulock, 8670; BMC, 2; SNG Cop., 135.

40 SNG Righetti, 1553; SNG France 2, 2186; SNG Levante, 1545.

41 RPC VI, 7459; SNG Levante Suppl., 367; SNG France 2, 2195.

42 RPC VI, 7467; SNG France 2, 2199; SNG Levante, 1554.

43 Tahberer 2014, 744.

44 Özgan 2015, 139-140.

ve burada hafif yukarı döndürülmüş saçlarıyla tasvir edilmiştir. Kilikia'da Flaviopolis kenti dışında, Annia Aurelia Faustina tasvirli sikke yoktur.

Arka yüzde, kentin ismi ve tarih yazılı lejant ve kayalıkta sola oturan kent tanrıçası Tykhe ve ayaklarının altında yüzen Pyramos yer almaktadır. Kentin daha önce yayımlanmış sikkeleri içerisinde aynı yıla ait, aynı ön yüz kalıbı ve aynı tip ancak farklı arka yüz kalıbı olan sikkeler yer almaktadır⁴⁵.

Kat.5, Lev.1.5: I. Valerianus (MS 253-260)

Öy.: Defne taçlı, pelerinli ve zırlı I. Valerianus büstü; AVT K Π AI OVAΛEPIANOC CEB.

Ay.: Kayalıkta oturan kent tanrıçası Tykhe, buğday başağı tutuyor. Ayaklarının altında nehir tanrısı Pyramos yüzüyor; ΦΛΑΟΥΙΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΤ ΑΠΡ (yıl 181= M.S. 253-254).

AE 25 mm., 11.64 gr. Auctiones GmbH, eAuction 54, Lot 138, 18.12.2016.

Sikkenin ön yüz lejantı ve imparatorun sağa dönük şua taçlı büstünün portre özellikleri, tasvirin I. Valerianus'a ait olduğunu göstermektedir. I. Valerianus MS 253 yılının Ekim Ayı'nda imparator olunca, gelenek olduğu üzere özgün bir portresi yapıp, kendi adıyla basılan sikkelerde kullanılmaya başlanmıştır. Bu sikkenin basım tarihi olan MS 253-254 yılları göz önüne alındığında, tasvirin imparatorun tahta çıkış portresi olduğu anlaşılmaktadır. İmparatorun burada; basık ve masif bir baş, kısa ve kalın bir boyun, şişkin alın ve geniş, aşağıya sarkmış yanaklara sahip olduğu görülmektedir. Bu tasvirler yardımıyla tespiti yapılmış, imparatoru portreleyen tek mermer baş Kopenhag Glyptothek'te, bu portre ile benzerlikler gösteren bir özel portre ise Roma Kapitol Müzesi'nde sergilenmektedir.⁴⁶ Kilikia'da Flaviopolis ve diğer 15 kente ait sikkelerde imparatorun portre tasvirleri görülür.⁴⁷ Flaviopolis sikkelerinde yer alan portre tasvirleri; *pedias* kentlerine ait sikkeler, imparatorluk sikkeleri ve portre yontuları ile benzerlik gösterirken, *trakbeia* kentlerine ait sikkelerdeki portrelerle benzeşmez.

Arka yüzde, kentin ismi ve tarih yazılı lejant ve kayalıkta sola oturan kent tanrıçası Tykhe ve ayaklarının altında yüzen Pyramos yer almaktadır. Kentin daha önce yayımlanmış sikkeleri içerisinde, aynı yıla ait aynı ön yüz kalıbı ve farklı arka yüz tipi olan sikkeler yer almaktadır⁴⁸.

Flaviopolis Pyramos Nehri'nin ana kollarından biri olan Savrun Çayı'nın kenarında kurulduğu için, kent tanrıçası Tykhe tasvirleri, kentin sikke tipleri içerisinde önemli bir grubu oluşturur. Kat. 3-5'deki sikkelerde de görülen bu tasvirler, her ne kadar henüz epigrafik

45 RPC VI, 7455; Tahberer 2014, 718.

46 Özgan 2015, 221-223.

47 Bu kentler; *trakbeia*da Syedra, Kolybrassos, Koropissos, Antiochia ad Kragum, Anemurion, Seleukeia, Korykos;; *pedias*da Tarsos, Augusta, Anazarbos, Mopsuestia, Mallos, Aigeai, Eirenopolis – Neronias ve Hierapolis – Kastabala'dır.

48 Tahberer 2014, 731; SNG Levante, 1560.

veya arkeolojik kanıtlardan yoksun olsak da, kent tanrıçası Tykhe'nin Flaviopolis'teki kurumsallaşmış kültüne işaret ediyor olmalıdır.

Sonuç

Flaviopolis gibi kapsamlı yüzey araştırması ve kazısı henüz yapılmamış kentler için daha önce literatüre girmemiş her yeni sikkenin bilimsel yayımları oldukça önemlidir. Bir de bunlar kentte herhangi bir yönetici dönemine ait ilk sikkelerse ve/veya ilk kez görülen tipler içeriyorlarsa, kent tarihi için vazgeçilmez bir bilgi kaynağına dönüşmektedirler.

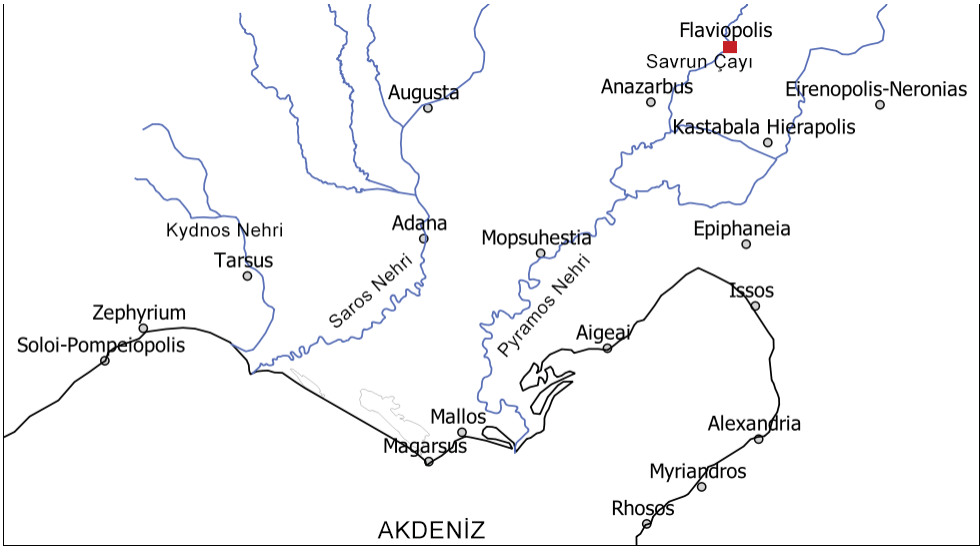
Buna göre çalışmada incelenen 5 yeni sikkeden ilki olan Kat 1.'deki sikke, Lucius Verus tasvirli sikkeler içinde, kent için farklı arka yüz tipi açısından ilk örnektir. Kat. 2'deki sikke, kentte Geta'nın *caesarlık* dönemine ait ilk sikkedir ve hem ön hem de arka yüz tipleri açısından kent ve Kilikia Bölgesi için ilk örnektir. Kat. 3'deki sikke, kentte Diadumenianus dönemine ait ilk sikkedir. Ön yüzdeki tasvir, kent için yeni bir tipken, arka yüzde tasvir yeni bir tip değildir. Kat 4.'deki sikke, Annia Aurelia Faustina tasvirli sikkeler içinde, kent için farklı arka yüz kalıbı açısından ilk örnektir. Kat. 5'deki sikkenin arka yüz tipi, kentte bilinen, ancak I. Valerianus dönemi için yeni bir tiptir.

Kat. 2-3'deki sikkeler, kendi dönemleri için ilk örnekler oldukları için Flaviopolis darphanesinin faaliyet yılları açısından bir yenilik getirmektedirler. Bunun yanı sıra, henüz bu dönemlere ait elimizde epigrafik ve arkeolojik belgeler olmadığından, kentin siyasi tarihi açısından da çok önemli belgelerdir. Kat. 2'deki sikke ayrıca, kentin isminin yeni bir yazılış tipini ve bir *magistrat* ismini ilk kez sunmaktadır.

Levhalar

Levha 1. Kat. 1-5'deki sikkeler.⁴⁹

Levha 2. Kilikia Pedias haritası ve Flaviopolis kentinin konumu.

49 Kat. 1, Lev. 1.1 : <https://www.acsearch.info/search.html?id=5489373>, 04.11.2021.
Kat. 2, Lev. 1.2: <https://www.acsearch.info/search.html?id=2977733>, 07.01.2022.
Kat. 3, Lev. 1.3: <https://www.acsearch.info/search.html?id=5631586>, 22.09.2021.
Kat. 4, Lev. 1.4: <https://www.acsearch.info/search.html?id=3346879>, 07.10.2021.
Kat. 5, Lev. 1.5: <https://www.acsearch.info/search.html?id=3521074>, 04.11.2021.

Kaynakça

Antik Kaynaklar

Hesiodos

Hesiodos, Theogonia: S. Eyuboğlu, – A. Erhat, “Tanrıların Doğuşu (Theogonia)”, Hesiodos Eseri ve Kaynakları, Çev. Sabahattin Eyuboğlu – Azra Erhat, TTK Yay., Ankara, 1991.

Hiorekles

Hiorekles, Synekdomos: E. Honigmann, Le Synekdomos d’Hierokles et Topuscule géographique de George de Chypre, Corpus Bruxellense Historiae Byzantinae. Forma Imperii Byzantini, 1, l’Institut de Philologie et d’Histoire Orientales et Slaves, Bruxelles, 1939.

Malalas

I. Malalas, Chronographia: E. Jeffreys, M. Jeffreys, R. Scott, The Chronicle of John Malalas: A Translation, Byzantina Australiensia 4, Australian Association for Byzantine Studies, Melbourne, 1986.

Pausanias

Pausanias, Periegesis tes Hellados: Description of Greece, I-V, Çev. W.H.S. Jones, The Loeb Classical Library, London, 1964 – 1966.

Strabon

Strabon, Geographika: Antik Anadolu Coğrafyası, Kitap XII – XIII – XIV, Çev. A. Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yay., İstanbul, 2005.

Modern Kaynaklar

Arınç – Koçer 2021

U. Arınç – K. Koçer, “Flaviopolis’ten Yeni Bir Portre”, Anadolu 47, 15-42.

Bayliss 1997

R. Bayliss, “The Alacami in Kadirli: Transformations of a Sacred Monument”, AntSt 47, 57-87.

Bell 1906

G. L. Bell, “Notes on a journey through Lycaonia and Cilicia I”, RArch 4th series 7, 1-29.

Bent 1890

J. T. Bent, “Recent Discoveries in Eastern Cilicia”, JHS 11, 1890, 231-235.

BMC

G. F. Hill, Catalogue of the Greek Coins of Lycaonia, Isauria and Cilicia, Order of the Trustees, London, 1900.

Bossert - Alkım 1947

H. Th. Bossert – U. B. Alkım, Karatepe. Kadirli ve Dolayları, İkinci Ön Rapor, İÜ EF OAKAE Yayınları 3, İstanbul.

Çambel 1997

H. Çambel, “Kadirli’de Anıtsal Eser: Tarihi Roma Bazilikası Alacami”, Türkiye’imiz 81, 42-53.

Davis 1879

D. E. Davis, *Life in Asiatic Turkey, A Journal of Travel in Cilicia Pedias and Trachaea, Isauria, and parts of Lycaonia and Cappadocia*, E. Stanford, London.

Erhan 2014

F. Erhan, *Antik Çağ Kilikia Sikkelerinde Dinsel Tasvirler*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.

Ersoy – Koçer - Serin 2022

A. Ersoy – K. Koçer – M. Serin, “Flaviopolis Antik Kenti ve Roma Evi Mozaikleri”, *TAED* 2022/1, Sayı: 83, 57-75.

Heberdy -Wilhelm 1896

R. Heberdy – A. Wilhelm, *Reisen in Kilikien. Ausgefuhrt 1891 und 1892 im Auftrage der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, Denkschriften der Kaiserlich Akademie der Wissenschaften, Phil.-Hist. K1. 44*, Wien.

Hild – Hellenkemper 1990

F. Hild - H. Hellenkemper, 1990, *Kilikien und Isaurien, Tabula Imperii Byzantini 5*, Denkschriften der Osterreichische Akademie der Wissenschaften, Phil-Hist. Kl. 215, Wien.

Lafli 2015

E. Lafli, “Flaviopolis’ten Yunuslu Bir Eros”, *Güncel Sanat*, Temmuz - Ağustos 2015, 10-11.

Lindgren I

H. C. Lindgren – F. Kovacs, *Ancient Greek Bronze Coinage of Asia Minor and the Levant*, San Mateo, 1985.

Lindgren III

H. C. Lindgren, *Ancient Greek Bronze Coins from the Lindgren Collection*, Chrysopylon Publishers, Quarryville, 1993.

Magie 1950

D. Magie, *Roman Rule in Asia Minor*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey.

Oğan 1934

A. Oğan, 1934, “Bronzestatue aus Adana”, *AA* 49, 411-416.

Özgan 2013

R. Özgan, *Roma Portre Sanatı II*, Ege Yay., İstanbul.

Özgan 2015

R. Özgan, *Roma Portre Sanatı III*, Ege Yay., İstanbul.

Palagia 1994

O. Palagia, “Tykhe at Sparta”, *An Obsession with Fortune: Tyche in Greek and Roman Art*, Yale University Art Gallery Bulletin, 64-75.

RIC IV

H. Mattingly – E. A. Sydenham, *The Roma Imperial Coinage Vol. IV., Part I*, Spink and Son Ltd., London, 1936.

RPC IX

A. Hostein,– J. Mairat, *Roman Provincial Coinage, Vol. IX, Trajan Decius to Uranius Antoninus (AD 249–254)*, British Museum Press, Bibliothèque nationale de France, London – Paris, 2016.

RPC VI

D. Calomino, Roman Provincial Coinage, Vol. VI, Elagabalus to Maximinus (AD 218 - 238): Asia Minor and Egypt, <https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/coins/6/>, 12.08.2021.

RPC IV

C. Howgego, - V. Heuchert, Roman Provincial Coinage IV, The Antonine Period (AD 138 - 192), 3: Lycia-Pamphylia to Arabia, <https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/coins/4/>, 12.08.2021

RPC II

A. Burnett – M. Amandry, Roman Provincial Coinage II: From Vespasian to Domitian (AD 69-96), British Museum Press, Bibliothèque nationale de France, London-Pari, 1999.

Sayar 1999

M. H. Sayar, "Antik Kilikya'da Şehirleşme", XII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri, TTK Yay., 193-216.

SNG Cop.

Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Lycaonia – Cilicia, Part 33, Danish National Museum, Copenhagen, 1956.

SNG France 2

E. Levante, Sylloge Nummorum Graecorum: France 2: Cilicie, Bibliothèque Nationale & Numismatica Ars Classica, Paris, 1993.

SNG Hunterian

J. Goddard, Sylloge Nummorum Graecorum, Great Britain XII, The Hunterian Museum, University of Glasgow, Part 1: Roman Provincial Coins: Spain - Kingdoms of Asia Minor, Oxford, 2004.

SNG Levante

E. Levante, Sylloge Nummorum Graecorum, Switzerland I, Levante – Cilicia, Crédit Suisse Berne, Berne, 1986.

SNG Levante Suppl.

E. Levante, Sylloge Nummorum Graecorum, Switzerland I, Levante – Cilicia, Supplement 1, Numismatica Ars Classica, Zurich, 1993.

SNG Leypold

W. Szaivert – C. Daburon, Sylloge Nummorum Graecorum, Österreich, Sammlung Leypold, Kleinasiatische Münzen der Kaiserzeit, Vol II: Phrygia – Commagene, Österreichische Forschungsgesellschaft für Numismatik, Vienna, 2004.

SNG Pfälzer 6

R. Ziegler, Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland, Pfälzer Privatsammlungen 6, Band, Isaurien und Kilikien, Hirmer Verlag, München, 2001.

SNG Righetti

B. Kaposy, Sylloge Nummorum Graecorum,, Schweiz II, Katalog der Sammlung Jean-Pierre Righetti im Bernischen Historischen Museum, Verlag: Paul Haupt, Stuttgart, Wien - Bern, 1993.

SNG v. Aulock

H. v. Aulock, Sylloge Nummorum Graecorum, Deutschland, Sammlung H. von Aulock, Kilikien 13, Verlag Gebr. Mann, Berlin, 1966.

Tahberer 2005

B. Tahberer, Antik Kilikia Sikkeleri, Adana.

Tahberer 2014

B. Tahberer, B. Tahberer Birikimi Antik Kilikia Sikkeleri Derlemesi, Vancouver BC, 2014.

Tempesta 2005

C. Tempesta, "Antiochus IVth Epiphanes and Cilicia", Adalya VIII, 59 – 82.

Ziegler 1988

R. Ziegler, Münzen Kilikiens aus kleineren deutschen Sammlungen, Verlag: C. H. Beck'sche, München.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.acsearch.info/>

<https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/>

Seleucia | Sayı XII | Mayıs 2022

Quae visa vera, quae non veriora:

An Essay On The Poetics of Monumentality

Quae visa vera, quae non veriora:

Klasik Mimaride Şiirsel Anıtsallık Üzerine bir Deneme

Fikret Yegül

9

Holy Water and Healing Practices at the Pilgrimage

Site of Hagia Thekla at Meryemlik

Meryemlik Azizce Thekla Hac Merkezi'nde Kutsal Su ve Tedavi Uygulamaları

Arabella Cortese

27

Palaiologoslar Dönemine Ait Kadıkalesi/Anaia

Buluntusu "Meryem Hagiosoritissa ve Daniel

Aslanlar İninde" Betimli Bir Grup Trakhy

A Group of Trakhy from Kadıkalesi/Anaia with Representations of "Virgin Hagiosoritissa" and "Daniel in The Lion's Den"

Ceren Ünal

53

Hellenistic and Early Roman Imperial Glass Finds from the Acropolis of Olba

Olba Akropolisi Hellenistik ve Erken Roma

İmparatorluk Dönemi Cam Buluntuları

Emel Erten – Emine Akkuş Koçak

69

International Relations and Creating Caliphal

Image in the Palace of Medinat'al Zahra in

Andalusia

Endülüs Sarayı Medinetü'z-Zebra'da Uluslararası

İlişkiler ve Halifelik İmajının İnşası

Meltem Özkan Altunöz

95

Sinop Balatlar Kilisesi Kazılarında Ortaya Çıkartılan

Kitap Pimleri

Book Pins Unearthed During The Excavations

of Sinop Balatlar Church

Sanem Soylu Yılmaz

111

Karia Stratonikeias'ndan Bir İyi Çoban Heykelciği

A Good Shepherd Statuette from Carian Stratonikeia

Fatma Aytekin

123

Yeni Kazılar ve Araştırmalar Işığında

Anemurium'dan Bir Mezar Örneği: A I 6 Nolu

Mezar

A Tomb Example from Anemurium in the Light

of New Excavations and Researches: Tomb A I 6

Mehmet Tekocak – Mevlüt Eliüşük

139

Kilikia'daki Flaviopolis Kentine Ait Yayınlanmamış

Sikkeler

Unpublished Coins of the City of Flaviopolis in Cilicia

Fatih Erhan

161

Klazomenai FGT Sektöründen Ele Geçen

Plastik Bantlı Amphoralar

Plastic Banded Trade Amphorae Discovered

at Klazomenai FGT Sector

Firket Özbay

179

Eirenopolis (Isauria) Kırsalından Bir Şarap Atölyesi

ve Bir Üzüm Presi

A Wine Workshop and a Rock-Cut Wine Press in the

Rural of Eirenopolis (Isauria)

Ercan Aşkın

199

Bizans Kilise Müziği Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment on Byzantine Church Music

Ozan Hetto

215

Le Quien Metninde Anemurium Piskoposluğu

The Bishopric of Anemurium in Le Quien's Account

Murat Özyıldırım

229

ISSN 2148-4124

ISBN 978-625-7799-51-5

9 786257 799515

